

Type Of Article (Research Article)

Development And Validation Of An Integrated Community-Based Educational Curriculum Model To Enhance Media Literacy Culture In Upper Secondary Education

Alireza Kiani: Department of Educational Sciences, Mal.C, Islamic Azad University, Malayer, Iran

***Farideh Goudarzi:** Department of Educational Sciences, Mal.C, Islamic Azad University, Malayer, Iran

Article Einfo

Received: 2025/07/28
Accepted: 2025/11/09
pp: 47-57

Keywords:

Validation
Indigenous Model
Culture-Oriented
Educational
Integrated
Media Literacy
Community-Based

Abstract

This study aimed to develop and validate a culture-oriented indigenous model for an integrated educational framework emphasizing community-based media literacy in the secondary education stage. The research employed a mixed-methods approach. In the qualitative phase, purposive sampling was conducted through 8 to 12 semi-structured interviews with experts from the city of Nahavand, and data were coded and interpreted using MAXQDA software and thematic analysis. In the quantitative phase, simple random sampling was applied among specialists, with the sample size determined by Cochran's formula. Standardized questionnaires with confirmed validity (factor analysis) and high reliability (Cronbach's $\alpha > 0.70$) were distributed. Quantitative data were analyzed using SPSS and Smart PLS, employing t-tests, regression, and path analysis. Findings indicated that media literacy had a strong positive effect on innovative activities ($\beta = 0.673$) and the quality of educational services ($\beta = 0.900$), with the GOF index (0.745) demonstrating optimal model fit. The proposed model, integrating components such as critical thinking, digital skills, and cultural values, enhances learning in secondary education and aligns with the local needs of Iranian society. This integrated educational framework, by empowering teachers and leveraging technological infrastructure, demonstrates both feasibility and generalizability within the national education system.

Citation: Kiani, Alireza. Goudarzi, Farideh, (2026). Development And Validation Of An Integrated Community-Based Educational Curriculum Model To Enhance Media Literacy Culture In Upper Secondary Education. *Socio-Cultural Changes*, 22(4), Serial No. 89, 47-57.

DOI:

***Corresponding Author:** Farideh Goudarzi

E-mail Address: goudarzi4130@iau.ir

Tel: +989167749184

Extended Abstract

Introduction

Rapid technological advancements and the widespread penetration of digital media have posed new challenges for contemporary education. Students are exposed to vast amounts of information, often consumed without critical analysis, which may lead to passive acceptance of content and the dissemination of misinformation. In this context, teaching media literacy skills has become a necessity within modern education systems, as these skills enable students to analyze, evaluate, and produce media messages while participating responsibly in society. However, Iran's educational system, with its emphasis on traditional content, lacks coherent indigenous models for integrating media literacy into the curriculum. This deficiency limits the capacity for media literacy education and hinders the implementation of imported programs. Studies indicate that an integrated approach to curriculum design, which links various subjects, deepens and enriches learning while increasing student motivation and engagement. Yet, the absence of a structured framework for embedding media literacy has prevented the full realization of this potential. Therefore, a culture-oriented and indigenous approach, sensitive to the values and needs of Iranian society while remaining compatible with global standards, can fill this gap. Such an approach strengthens critical thinking and problem-solving skills, transforming fragmented learning into a coherent and meaningful process. The present study aims to design and validate a culture-oriented indigenous model for an integrated educational framework emphasizing community-based media literacy in secondary education, examining its components, influencing factors, and improvement strategies to enhance media literacy learning in Iran's educational system.

Methodology

This research employed a mixed-methods design (qualitative–quantitative) to develop and validate a culture-oriented indigenous model for an integrated educational framework emphasizing community-based media literacy in secondary education. In the qualitative phase, the population included teachers, administrators, and educational experts in Nahavand, with purposive sampling applied. Eight to twelve experts with experience in curriculum planning and media literacy were selected for semi-structured interviews. Data were collected either in person or online and analyzed using MAXQDA software through content coding and thematic analysis. Data validity was confirmed via expert review, and reliability was ensured through simultaneous coding by two researchers. In the quantitative phase, the population comprised secondary school teachers and administrators in Nahavand. Sample size was determined using Cochran's formula, and participants were selected via simple random sampling. Quantitative data were collected using standardized questionnaires, whose validity was confirmed through confirmatory factor analysis and expert review, and reliability exceeded 0.7 (Cronbach's alpha). Data analysis included descriptive statistics, t-tests, ANOVA, and regression analyses. Finally, the conceptual model was tested using partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) in Smart PLS, and model fit indices were assessed. Qualitative and quantitative findings were integrated to provide a comprehensive framework for designing and validating the proposed model.

Results and Discussion

This study aimed to develop and validate a culture-oriented indigenous model for an integrated educational framework emphasizing community-based media literacy in secondary education. Results indicated that media literacy has a significant positive effect on improving the quality of educational services and fostering innovative activities ($\beta = 0.900$ and $\beta = 0.673$), enhancing students' ability to interact with digital environments and engage in interdisciplinary learning. Key components of the model include educational goal-setting, integrated learning, social participation, reinforcement of cultural values, and development of digital skills, providing a comprehensive framework for students' active engagement with media and cultural participation. Factors influencing successful implementation include systemic support, teacher training, technological infrastructure, parental involvement, and student motivation. Improvement strategies such as curriculum dynamism, teacher development, technological enhancement, community engagement, and continuous assessment facilitate effective implementation and improve learning outcomes. Model fit indices and the GOF confirm the validity and reliability of the results. The proposed model, aligned with indigenous values and needs, enhances students' capacity for media message analysis, creative activities, and meaningful interdisciplinary learning, and demonstrates potential for broader application within Iran's educational system.

نوع مقاله (علمی پژوهشی)

تدوین و اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی اجتماع محور درهم تنیده آموزشی در جهت ارتقای فرهنگ سواد رسانه در دوره دوم متوسطه

علیرضا کیانی: گروه علوم تربیتی، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران
*فریده گودرزی: گروه علوم تربیتی، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۱۸ شماره صفحات: ۴۷-۵۷	این پژوهش باهدف تدوین و اعتبارسنجی یک مدل بومی و فرهنگ مدار چارچوب آموزشی درهم تنیده باتأکید بر سواد رسانه‌ای جامعه محور در دوره دوم متوسطه انجام شد. روش تحقیق از نوع آمیخته (کیفی- کمی)، است. در بخش کیفی، نمونه‌گیری هدفمند با انجام ۱۲ تا ۸ مصاحبه نیمه ساختاریافته با حوزه‌های تخصصی شهر نهاوند صورت گرفت و داده‌ها با استفاده از نرم افزار MAXQDA و تحلیل تماتیک کدگذاری و تفسیر شدند. در بخش کمی، نمونه‌گیری تصادفی ساده از متخصصان با حجم تعیین شده توسط فرمول کوکران انجام شد و پرسش‌نامه‌های استاندارد با روایی تأیید شده (تحلیل عاملی)، و پایایی بالا (آلفای کرونباخ > 0.7)، توزیع گردید. داده‌های کمی با نرم افزارهای SPSS و Smart PLS و با بهره‌مندی از آزمون‌های t، رگرسیون و تحلیل مسیر مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها نشان دادند که سواد رسانه‌ای با ضریب مسیر 0.673 بر فعالیت‌های نوآورانه و با ضریب 0.900 بر کیفیت خدمات آموزشی تأثیر قوی دارد و شاخص GOF (0.745) نشان‌دهنده برازش مطلوب مدل است. مدل پیشنهادی، با تلفیق مؤلفه‌هایی همچون تفکر انتقادی، مهارت‌های دیجیتال و ارزش‌های فرهنگی، یادگیری در دوره دوم متوسطه را بهبود می‌بخشد و با نیازهای بومی جامعه ایران هماهنگ است. این چارچوب آموزشی درهم تنیده، ضمن تقویت توانمندی معلمان و بهره‌گیری از زیرساخت‌های فناوری، قابلیت اجرا و تعمیم در نظام آموزشی کشور را داراست.

واژگان کلیدی:

اعتبارسنجی
مدل بومی
فرهنگ مدار
آموزشی
درهم تنیده
سواد رسانه‌ای
جامعه محور

استناد: کیانی، علیرضا و گودرزی، فریده. (۱۴۰۴). تدوین و اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی اجتماع محور درهم تنیده آموزشی در جهت ارتقای فرهنگ سواد رسانه در دوره دوم متوسطه. فصلنامه تغییرات اجتماعی-فرهنگی، دوره ۲۲، شماره ۴؛ (پیاپی ۸۹)، ۴۷-۵۷.

DOI:

* نویسنده مسئول: فریده گودرزی

آدرس پست الکترونیک: goudarzi4130@iau.ir

تلفن: ۰۹۱۶۷۷۴۹۱۸۴

مقدمه

تحولات شتابان فناوری و نفوذ گسترده رسانه‌های دیجیتال در زندگی روزمره، چشم‌انداز آموزش را با چالش‌های نوینی مواجه کرده است (Lu, Smiles, 2022: 126; Ye, Li, 2024: 187; Issac, 2025: 2). دانش‌آموزان امروز در معرض حجم عظیمی از اطلاعات قرار دارند که اغلب بدون تحلیل انتقادی مصرف می‌شوند و این وضعیت می‌تواند به پذیرش غیرفعال محتوا و انتشار اطلاعات نادرست منجر شود (جابری‌صفا، آرمند، عصاره، ۱۴۰۲: ۲۹؛ نلسون، ۱۴۰۲: ۳۶). از این رو، آموزش مهارت‌های سواد رسانه‌ای به یکی از ضرورت‌های آموزش مدرن تبدیل شده است، زیرا این مهارت‌ها زمینه‌ساز توانمندسازی دانش‌آموزان در تحلیل، ارزیابی و تولید پیام‌های رسانه‌ای و مشارکت مسئولانه در جامعه هستند (شریفی‌نسب، ۱۳۹۵: ۳؛ تکبیری و دیگران، ۱۴۰۲: ۵۵۶). به طور خاص، نظام آموزشی ایران با تمرکز بر محتوای سنتی، هنوز فاقد الگوهای منسجم و بومی برای ادغام سواد رسانه‌ای در برنامه‌های درسی است. فقدان چنین الگوهایی، اجرای برنامه‌های وارداتی را دشوار کرده و موجب می‌شود ظرفیت آموزش سواد رسانه‌ای در مدارس محدود بماند. مطالعات نشان داده‌اند که رویکرد درهم‌تنیده در برنامه‌ریزی درسی، با ایجاد ارتباط بین موضوعات مختلف، یادگیری را عمیق‌تر و معنادارتر می‌کند و انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. طوری که فقدان چارچوب مشخص برای ادغام سواد رسانه‌ای در این برنامه‌ها، مانع از تحقق کامل این پتانسیل شده است. به بیانی، رویکرد بومی و فرهنگ‌مدار به طراحی برنامه درسی، بادر نظر گرفتن ارزش‌ها و نیازهای جامعه ایرانی، می‌تواند این خلأ را پر کند و هم‌زمان با استانداردهای جهانی نیز سازگار باشد. این رویکرد، ضمن تقویت تفکر انتقادی و مهارت‌های حل مسئله، امکان بهره‌گیری از سواد رسانه‌ای را در کنار سایر دروس فراهم می‌آورد و یادگیری را از حالت جزیره‌ای به فرایندی یکپارچه و معنادار تبدیل می‌کند. پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که - چگونه می‌توان مدل بومی فرهنگ‌مدار چارچوب آموزشی درهم‌تنیده با تأکید بر سواد رسانه‌ای جامعه‌محور برای دوره دوم متوسطه طراحی و اعتبار سنجی کرد تا ضمن همخوانی با ارزش‌های فرهنگی ایران، توانمندی دانش‌آموزان در مواجهه با چالش‌های رسانه‌ای ارتقا یابد؟ - این مطالعه، با شناسایی مؤلفه‌ها و ویژگی‌های این مدل، بررسی عوامل مؤثر بر آن و ارائه راهبردهای بهبود، چارچوبی منسجم و سازگار با فرهنگ و نیازهای آموزشی ایران فراهم می‌کند و ظرفیت یادگیری سواد رسانه‌ای در نظام آموزشی کشور را ارتقاء می‌دهد.

پیشینه تحقیق

نورانی، گودرزی و حسینی (۱۴۰۳). با عنوان «طراحی الگوی سواد رسانه‌ای در نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران»، باهدف طراحی الگوی کلان سواد رسانه‌ای در نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران، ابعاد مفهومی و عملیاتی این الگو را بررسی کردند. بُعد مفهومی پژوهش مبتنی بر اسناد تحولی آموزش و پرورش و مطالعه کتابخانه‌ای و بُعد عملیاتی با روش داده‌بنیاد انجام شد. جامعه پژوهش شامل اسناد تحولی و ۱۲ نفر از اساتید و کارشناسان حوزه‌های ارتباطات، تعلیم و تربیت و معارف اسلامی بود و داده‌ها از طریق تحلیل محتوای استقرایی و مصاحبه‌های عمیق جمع‌آوری و تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد که الگوی کلان سواد رسانه‌ای دارای ساختار مدیریتی و اجرایی با متولی قانونی، نهاد میان‌بینی هماهنگ‌کننده و بازوهای اجرایی هدایت شده است و نقش خانواده در تقویت سواد رسانه‌ای به‌ویژه در دوران پساکرونا برجسته است (نورانی، گودرزی، حسینی، ۱۴۰۳: ۲۳۳-۱۸۹). مقصودی و واحد (۱۳۹۷)، در پژوهش «معرفی چارچوبی شناختی برای طراحی و سنجش اثربخشی مداخله‌های ارتقاء مهارت‌های سواد رسانه‌ای اجتماعی»؛ به بررسی مدل‌ها و چارچوب‌های رایج در این حوزه پرداختند. این پژوهش از روش مفهومی و مطالعه کتابخانه‌ای استفاده کرد و با مرور ادبیات و تحقیقات پیشین، چارچوبی ارائه نمود که شامل ابعاد دسترسی، توانمندی‌ها و کاربرد رسانه‌های اجتماعی است و امکان سنجش اثربخشی برنامه‌های آموزشی سواد رسانه‌ای اجتماعی را فراهم می‌کند. یافته‌ها تأکید دارند که دسترسی به رسانه‌های اجتماعی پیش شرط توسعه توانمندی‌های مرتبط و پایه‌ای برای تقویت سواد رسانه‌ای اجتماعی است و چارچوب ارائه‌شده می‌تواند به طراحی و ارزیابی مداخلات آموزشی کمک کند (مقصودی، واحد، ۱۳۹۷: ۲۷-۵). پوتنیکو^۱ و همکاران (۲۰۲۵). "Integrating Media Literacy Into Contemporary Education: A Fundamental Element Of The Modern Curriculum" دانشجویان در جست‌وجوی اطلاعات اینترنتی و بررسی تأثیر سواد رسانه‌ای بر یادگیری آنان، نقش سواد رسانه‌ای را به‌عنوان یک

^۱ Enioluwa Jonathan Ijatu

مؤلفه اساسی در محیط آموزشی معاصر مورد بررسی قرار دادند. این مطالعه براساس روش های تحلیلی، ترکیبی از تحلیل، سنتز، استقراء، استنتاج، نظر سنجی، مقایسه آماری، روش روند، آزمون t مستقل و ANOVA تک عاملی انجام شد و شامل ۶۷۹ دانشجویان از سال های اول تا چهارم بود. یافته ها نشان داد که دانشجویان در جست و جوی اطلاعات با محدودیت دسترسی به پایگاه های علمی، پیچیدگی روش های جست و جو، تعداد زیاد پایگاه ها و غیر قابل اعتماد بودن اطلاعات مواجه هستند. همچنین، دانشجویان سال های بالاتر، غیر قابل اعتماد بودن اطلاعات را چالش اصلی می دانستند که با توسعه تفکر نقادانه مرتبط است، در حالی که دانشجویان فاقد آموزش سواد رسانه ای، پیچیدگی روش ها و حجم بالای پایگاه ها را مهم تر می دانستند. نتایج آزمون ها حاکی از آن است که دانشجویان سال های بالاتر به دلیل ترکیب آموزش سواد رسانه ای و مهارت های تفکر نقادانه، توانایی بالاتری در درک محتوای داده های رسانه ای دارند (Potnikova et al., 2025: 1672-1681). *یجاتویی*^۲ و همکاران (۲۰۲۵)، با عنوان *"Integration Of Indigenous Knowledge With Scientific Knowledge: A Systematic Review"* در یک مرور سیستماتیک به بررسی ادغام دانش بومی با دانش علمی در حوزه هایی مانند مدیریت محیط زیست، کشاورزی، بهداشت و آموزش پرداختند. هدف این پژوهش شناسایی اهمیت، چالش ها و مزایای ترکیب این دو نظام دانشی بود. پژوهش بامرور ادبیات موجود مسیرهای موفق ادغام را مشخص کرد و نشان داد که ترکیب دانش بومی و علمی می تواند منجر به راه حل های جامع، پایدار و متناسب با بستر فرهنگی شود. نتایج تأکید دارند که موفقیت در ادغام نیازمند چارچوب های حساس به تفاوت های فرهنگی، توجه به ابعاد اجتماعی و معنوی دانش بومی و حمایت قانونی و سیاست گذاری برای حفاظت از مالکیت معنوی است و همکاری های تحقیقاتی مشارکتی می تواند نوآوری هایی ارائه دهد که از نظر علمی و فرهنگی معتبر باشند (Ijatuyi et al., 2025: 1-12).

ادبیات و مبانی نظری

سواد رسانه ای به توانایی دسترسی، تحلیل، ارزیابی و تولید پیام های رسانه ای به صورت آگاهانه و انتقادی اشاره دارد. در عصر دیجیتال، این مهارت به یکی از الزامات ضروری آموزش تبدیل شده است و نقش کلیدی در توانمندسازی دانش آموزان برای مواجهه با اطلاعات و پیام های رسانه ای دارد (انصاری، سراجی، یوسف زاده، ۱۳۹۹: ۶۲؛ باغبانیان، قادری، علی عسگری، ۱۳۹۸: ۶۶). مؤلفه های کلیدی سواد رسانه ای شامل درک پیام های رسانه ای، شناسایی سوگیری ها، ارزیابی اعتبار منابع و تولید محتوای مسئولانه است (ابراهیمی، ۱۴۰۲: ۲؛ ربیعی و دیگران، ۱۳۹۹: ۸-۶). نظریه پردازان برجسته در این حوزه دیدگاه های مختلفی ارائه داده اند. دیوید باکینگهام^۳ بر اهمیت تحلیل انتقادی رسانه ها برای کودکان و نوجوانان تأکید دارد و سواد رسانه ای را ابزاری برای توانمندسازی اجتماعی می داند. رنی هابز^۴ معتقد است آموزش سواد رسانه ای باید دانش آموزان را از مصرف کننده منفعل به تولید کننده مسئول محتوا تبدیل کند. همچنین سونیا لیوینگستون^۵ ارتباط کودکان و نوجوانان با رسانه ها را از منظر توسعه شناختی و اجتماعی بررسی می کند. نظریه های شناختی و انتقادی نیز بر ضرورت پرورش مصرف کنندگان فعال و تولید کنندگان مسئول محتوا تأکید (McGowan-Kirsch, 2020; Quinlivan, 2023; Smith, Thompson, Maynard, 2022). طوری که نظریه های یادگیری سازنده گرا چارچوب آموزشی سواد رسانه ای را تقویت می کنند و بر نقش فعال دانش آموز در بازسازی دانش و تعامل با محتوای واقعی تأکید دارند. این دیدگاه نشان می دهد که آموزش سواد رسانه ای باید از طریق فعالیت های تعاملی، پروژه محور و گروهی صورت گیرد تا مهارت های تحلیلی و انتقادی دانش آموزان در محیط های واقعی تقویت شود. برنامه درسی درهم تنیده یا تلفیقی، رویکردی آموزشی است که در آن موضوعات و مهارت های مختلف به صورت یکپارچه و مرتبط با یکدیگر ارائه می شوند تا یادگیری عمیق تر، معنادار تر و کاربردی تر شود (فتحی واجارگاه، ۱۴۰۰: ۸۶؛ گرمابی و دیگران، ۱۳۹۴: ۵). جیمز بین^۶ توسعه دهنده مفهوم برنامه درسی تلفیقی، *سوزان دریک*^۷

^۲ Mariia Potnikova

^۳ David Buckingham

^۴ Renee Hobbs

^۵ Sonia Livingstone

^۶ James Beane

^۷ Susan Drake

متخصص طراحی برنامه‌های میان‌رشته‌ای و پروژه‌محور و رابین کلارک^۴ و پیتر هاوارد^۵، پژوهشگر یادگیری مشارکتی و یکپارچه قلمداد می‌شوند که براین موضوع تأکید داشته‌اند. این رویکردها نشان می‌دهند که ادغام مفاهیم در سی می‌تواند یادگیری را از حالت جزیره‌ای به فرایندی کاربردی و عملی تبدیل کند (Al zou'bi, 2020: 2; Jian, Wei Sheng, 2023: 225). برنامه‌های درهم‌تنیده امکان بهره‌گیری از مهارت‌هایی به‌مانند سواد رسانه‌ای در کنار سایر دانش‌ها را فراهم می‌کنند و یادگیری را عمیق‌تر و معنادارتر می‌سازند. نظریه‌های برنامه‌ریزی درسی، به‌ویژه مدل تایلر، بر تعیین اهداف آموزشی، انتخاب محتوا، طراحی روش‌های تدریس و ارزیابی مستمر تأکید دارند. بومی‌سازی برنامه درسی به طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی متناسب با فرهنگ، ارزش‌ها و نیازهای جامعه محلی اشاره دارد. این رویکرد بر اساس نظریه‌های آموزش فرهنگی شکل گرفته و تأکید دارد برنامه‌های درسی باید با هویت و ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه همخوانی داشته باشند تا اثربخشی بیشتری داشته باشند. جیمز بانکس^۶، پژوهشگر آموزش چندفرهنگی، جنیواگی^۷، متخصص طراحی برنامه‌های آموزشی متناسب با فرهنگ و کریستین سلیتر^۸، پژوهشگر آموزش فرهنگی و عدالت آموزشی هستند. این نظریه‌پردازان بر اهمیت تطبیق آموزش با زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان تأکید دارند. بومی‌سازی برنامه‌های درسی ضمن ارتقای یادگیری معنادار، مهارت‌ها و دانش‌های نوین را با زمینه فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان پیوند می‌دهد و یادگیری را در زندگی واقعی معنادار می‌کند.

مواد و روش تحقیق

این پژوهش باهدف تدوین و اعتبارسنجی مدل بومی و فرهنگ‌مدار چارچوب آموزشی درهم‌تنیده باتأکید بر سواد رسانه‌ای جامعه‌محور در دوره دوم متوسطه، از روش تحقیق آمیخته (کیفی-کمی)، بهره برد. در بخش کیفی؛ جامعه آماری شامل معلمان، مدیران و کارشناسان آموزشی شهر نهاوند بود. نمونه‌گیری به صورت هدفمند انجام شد و ۸ تا ۱۲ نفر از خبرگان دارای تجربه و دانش مرتبط با برنامه‌ریزی درسی و سواد رسانه‌ای برای مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته انتخاب شدند. داده‌ها پس از گردآوری به‌صورت حضوری یا آنلاین، با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA و به روش کدگذاری محتوایی و تحلیل تماتیک بررسی شدند. برای افزایش اعتبار داده‌های کیفی، مصاحبه‌ها توسط متخصصان بازبینی شد و پایایی از طریق کدگذاری هم‌زمان توسط دو پژوهشگر تأیید گردید. در بخش کمی؛ جامعه آماری شامل معلمان و مدیران مدارس متوسطه دوم نهاوند بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعیین و افراد به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه استاندارد بود که روایی آن از طریق تحلیل عاملی تأییدی و نظر خبرگان تأیید شد و پایایی آن با محاسبه آلفای کرونباخ (بالتر از ۰/۷)، به‌دست آمد. برای تحلیل داده‌های کمی، ابتدا آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار)، به کار گرفته شد و سپس آزمون‌های استنباطی شامل آزمون t، تحلیل واریانس (ANOVA)، و رگرسیون اجرا شد. در ادامه، مدل مفهومی پژوهش با بهره‌گیری از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی (PLS-SEM)، در نرم‌افزار Smart PLS تحلیل و شاخص‌های برازش مدل بررسی گردید. در نهایت، یافته‌های کیفی و کمی تلفیق شدند تا چارچوبی جامع برای طراحی و اعتبارسنجی مدل پیشنهادی فراهم شود.

بحث و یافته‌های تحقیق

در ارتباط با شناسایی مدل بومی آموزشی فرهنگ‌مدار با رویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور «مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های»؛ برپایه (جدول ۱)، «ویژگی‌ها»؛ (جدول ۲)، «عوامل مؤثر»؛ (جدول ۳)، «راهبردهای بهبود»؛ (جدول ۴)، «الگوی نهایی»؛ (جدول ۵)، و برپایه (شکل ۱)، تصویر بصری، در رابطه با دوره دوم متوسطه، داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها در نرم‌افزار MAXQDA کدگذاری شدند و نتایج خروجی آن برای تحقق هدف پژوهش ارائه گردیده.

^۴ Robin Clark

^۵ Peter Howard

^۶ James A. Banks

^۷ Geneva Gay

^۸ Christine E. Sleeter

جدول ۱. مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مدل بومی آموزشی فرهنگ‌مدار بارویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

مؤلفه	زیرمؤلفه‌ها	مفاهیم/مضامین استخراج‌شده از مصاحبه‌ها (کد مصاحبه)
هدف‌گذاری آموزشی	تقویت تفکر انتقادی	تحلیل انتقادی محتوای رسانه‌ای (M7) تشخیص سوگیری‌های رسانه‌ای (M3) ارزیابی اعتبار منابع (M10) تفکر خلاق در تولید محتوا (M1) توانایی نقد تبلیغات (M12)
	توسعه مهارت‌های دیجیتال	استفاده آیین از اینترنت (M4) تولید محتوای دیجیتال (M9) مدیریت اطلاعات دیجیتال (M2) شناخت ابزارهای رسانه‌ای (M11) به‌کارگیری فناوری در یادگیری (M6)
	تقویت ارزش‌های فرهنگی	انطباق با ارزش‌های ایرانی-اسلامی (M8) احترام به هویت ملی (M5) تقویت اخلاق رسانه‌ای (M12) رعایت حریم خصوصی در رسانه‌ها (M3) ترویج فرهنگ بومی (M1)
	مشارکت اجتماعی	تعامل در شبکه‌های اجتماعی (M10) همکاری در پروژه‌های گروهی (M6) نقش آفرینی مسئولانه در جامعه (M2) آگاهی از تأثیرات اجتماعی رسانه‌ها (M9) تقویت شهروندی دیجیتال (M4)
	یادگیری یکپارچه	ارتباط بین دروس مختلف (M11) تلفیق سواد رسانه‌ای با علوم اجتماعی (M7) پروژه‌های میان‌رشته‌ای (M5) یادگیری مبتنی بر مسائل واقعی (M1) آموزش کاربردی رسانه (M8)

جدول فوق مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مدل بومی آموزشی فرهنگ‌مدار بارویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور، را نشان می‌دهد. مؤلفه سازمان‌دهنده «هدف‌گذاری آموزشی»، به‌عنوان رکن اصلی مدل، چهارچوبی برای تربیت دانش‌آموزان در محیط دیجیتال و فرهنگی فراهم می‌کند. زیرمؤلفه‌ها شامل: (تقویت تفکر انتقادی، توسعه مهارت‌های دیجیتال، تقویت ارزش‌های فرهنگی، مشارکت اجتماعی و یادگیری یکپارچه)، هستند. این مؤلفه‌ها دانش‌آموزان را هم‌زمان برای مواجهه با رسانه‌های دیجیتال، مشارکت فعال در جامعه، حفظ ارزش‌ها و هویت فرهنگی و استفاده کاربردی و میان‌رشته‌ای از سواد رسانه‌ای آماده می‌کنند. در مجموع، مدل چارچوبی جامع و منسجم ارائه می‌دهد که با نیازهای آموزشی و فرهنگی ایران همخوانی دارد.

جدول ۲. ویژگی‌های مدل بومی آموزشی فرهنگ‌مدار بارویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

مؤلفه	زیرمؤلفه‌ها	مفاهیم/مضامین استخراج‌شده از مصاحبه‌ها (کد مصاحبه)
انطباق‌پذیری آموزشی	تنوع در روش‌های تدریس	استفاده از روش‌های فعال (M9) یادگیری پروژه‌محور (M2) آموزش مبتنی بر بازی (M11) تدریس تاملی (M5) روش‌های حل مسئله (M8)
	سازگاری با فرهنگ بومی	تطبیق با ارزش‌های ایرانی-اسلامی (M4) استفاده از نمونه‌های بومی (M12) توجه به زبان و فرهنگ محلی (M7) ترویج هویت ملی (M1) رعایت اصول اخلاقی بومی (M10)
	تمرکز بر دانش‌آموزمحوری	تقویت خودراهبری در یادگیری (M6) توجه به علایق دانش‌آموزان (M3) تشویق خلاقیت فردی (M9) یادگیری مشارکتی (M2) حمایت از ابتکارات دانش‌آموزی (M12)
	ارزیابی پویا	ارزشیابی مبتنی بر عملکرد (M5) خودارزیابی دانش‌آموزان (M11) ارزیابی پروژه‌های گروهی (M8) استفاده از بازخورد مستمر (M4) ارزشیابی فراشناختی (M1)
	تطبیق با فناوری	استفاده از ابزارهای دیجیتال (M10) آموزش آنلاین (M7) تلفیق فناوری در تدریس (M3) مدیریت منابع دیجیتال (M12) آموزش سواد دیجیتال (M6)

جدول فوق ویژگی‌های مدل بومی آموزشی فرهنگ‌مدار بارویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور، را نشان می‌دهد. مؤلفه سازمان‌دهنده «انعطاف‌پذیری آموزشی»، چارچوبی فراهم می‌کند که یادگیری را جذاب، کاربردی و متناسب با شرایط فرهنگی و تکنولوژیک دانش‌آموزان می‌سازد. زیرمؤلفه‌ها شامل: (تنوع در روش‌های تدریس، سازگاری با فرهنگ بومی، دانش‌آموزمحوری، ارزیابی پویا و تطبیق با فناوری)، هستند. این ویژگی‌ها با تمرکز بر خلاقیت، مشارکت فعال دانش‌آموزان، حفظ هویت فرهنگی و بهره‌گیری از فناوری، امکان پیاده‌سازی الگویی عملی و مؤثر در نظام آموزشی ایران را فراهم می‌کنند.

جدول ۳. عوامل مؤثر مدل بومی آموزشی فرهنگ‌مدار بارویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

مؤلفه	زیرمؤلفه‌ها	مفاهیم/مضامین استخراج‌شده از مصاحبه‌ها (کد مصاحبه)
پشتیبانی سیستمی	حمایت سازمانی	حمایت مدیران آموزشی (M12) تأمین بودجه آموزشی (M3) همکاری نهادهای آموزشی (M9) پشتیبانی سیاست‌گذاران (M6) هماهنگی با برنامه‌های ملی (M1)
	آموزش معلمان	کارگاه‌های آموزشی معلمان (M8) توسعه حرفه‌ای معلمان (M2) آشنایی با سواد رسانه‌ای (M11) آموزش فناوری‌های جدید (M5) تقویت مهارت‌های تدریس (M10)
	زیرساخت‌های فناوری	دسترسی به اینترنت پرسرعت (M4) تجهیزات دیجیتال در مدارس (M7) پلتفرم‌های آموزشی آنلاین (M12) نرم‌افزارهای آموزشی (M1) پشتیبانی فنی (M9)
	مشارکت والدین	آگاهی والدین از سواد رسانه‌ای (M3) همکاری والدین در پروژه‌ها (M10) جلسات آموزشی برای والدین (M6) حمایت والدین از برنامه درسی (M2) تعامل والدین با معلمان (M8)
	انگیزه دانش‌آموزان	ایجاد انگیزه برای یادگیری (M11) جذابیت محتوای درسی (M5) تشویق به مشارکت فعال (M4) پاداش برای فعالیت‌های رسانه‌ای (M12) تقویت اعتمادبنفس (M7)

جدول فوق عوامل مؤثر بر اجرای مدل بومی آموزشی فرهنگ‌مدار بارویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور، را نشان می‌دهد. مؤلفه سازمان‌دهنده «پشتیبانی سیستمی»، چارچوبی فراهم می‌کند که امکان اجرای موفق برنامه را تقویت می‌کند. این عوامل شامل: (حمایت سازمانی، آموزش معلمان، زیرساخت‌های فناوری، مشارکت والدین و انگیزه دانش‌آموزان)، هستند. هریک از این عوامل با ایجاد زمینه‌های مناسب، افزایش مهارت‌ها، فراهم کردن تجهیزات و امکانات، و تشویق به مشارکت فعال، به تحقق اهداف آموزشی و فرهنگی مدل کمک می‌کنند. در مجموع، این چارچوب نشان‌دهنده ضرورت هماهنگی میان نهادهای آموزشی، معلمان، والدین و دانش‌آموزان برای اجرای مؤثر مدل بومی است.

جدول ۴. راهبردهای بهبود مدل بومی آموزشی فرهنگ‌مدار بارویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

مؤلفه	زیرمؤلفه‌ها	مفاهیم/مضامین استخراج‌شده از مصاحبه‌ها (کد مصاحبه)
توسعه ظرفیت‌های حرفه‌ای معلمان	طراحی محتوای پویا	به‌روزرسانی محتوای رسانه‌ای (M6) استفاده از نمونه‌های واقعی (M11) تلفیق موضوعات میان‌رشته‌ای (M3) طراحی محتوای تاملی (M9) توجه به نیازهای محلی (M2)
	آموزش معلمان	برگزاری کارگاه‌های تخصصی (M12) آموزش سواد رسانه‌ای به معلمان (M5) تقویت مهارت‌های دیجیتال معلمان (M8) آموزش روش‌های تدریس نوین (M1) بازآموزی مستمر معلمان (M10)
	توسعه فناوری	ارتقای زیرساخت‌های دیجیتال (M4) استفاده از پلتفرم‌های آنلاین (M7) دسترسی به ابزارهای آموزشی (M12) پشتیبانی فنی مستمر (M3) آموزش فناوری به دانش‌آموزان (M9)
	تعامل با جامعه	جلب مشارکت والدین (M1) همکاری با رسانه‌های محلی (M6) برگزاری کارگاه‌های اجتماعی (M11) تقویت ارتباط با نهادهای فرهنگی (M5) ترویج سواد رسانه‌ای در جامعه (M8)
	ارزیابی مستمر	بازخورد مستمر از دانش‌آموزان (M2) ارزیابی عملکرد معلمان (M10) بازنگری دوره‌ای برنامه درسی (M4) استفاده از ابزارهای ارزیابی نوین (M7) تحلیل نتایج یادگیری (M12)

جدول فوق راهبردهای بهبود مدل بومی آموزشی فرهنگمدار با رویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور، را نشان می‌دهد. مؤلفه سازمان‌دهنده «توسعه برنامه درسی»، چارچوبی برای ارتقای کیفیت آموزش فراهم می‌کند. این راهبردها شامل: (طراحی محتوای پویا، آموزش معلمان، توسعه فناوری، تعامل با جامعه و ارزیابی مستمر)، هستند. هریک از این عوامل با به‌روزرسانی محتوا، تقویت مهارت‌ها، فراهم کردن ابزارهای دیجیتال، مشارکت فعال جامعه و بازخورد مستمر، اجرای الگو را تسهیل و اثرگذاری آن را افزایش می‌دهند. به‌طورخاص، این چارچوب عملی امکان بهبود مستمر و اجرای موفق مدل بومی را باتوجه به نیازهای آموزشی و فرهنگی ایران فراهم می‌کند.

جدول ۵. الگوی نهایی مدل بومی آموزشی فرهنگمدار با رویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

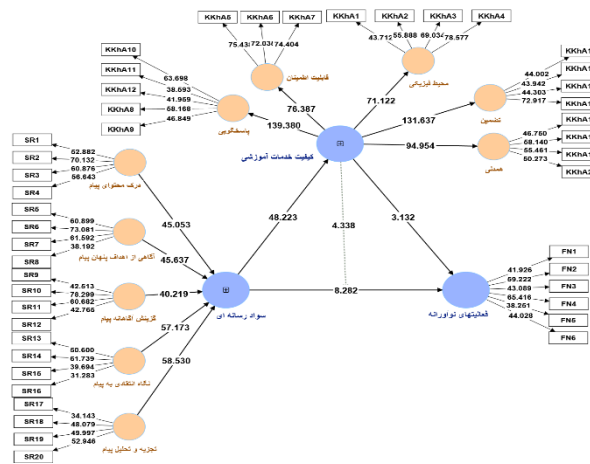
مؤلفه	زیرمؤلفه‌ها	مفاهیم/مضامین استخراج‌شده از مصاحبه‌ها (کد مصاحبه)
مؤلفه سازمان‌دهنده	همدلی	توجه به نیازهای عاطفی دانش‌آموزان (M3) حمایت از دانش‌آموزان در یادگیری (M9) ایجاد فضای دوستانه در کلاس (M6) درک چالش‌های دانش‌آموزان (M12) تشویق مشارکت عاطفی (M1)
	تضمین	ارائه محتوای باکیفیت (M8) اطمینان از یادگیری مؤثر (M2) تعهد به اهداف آموزشی (M11) ارائه بازخورد دقیق (M5) تضمین کیفیت تدریس (M10)
	محیط فیزیکی	کلاس‌های مجهز به فناوری (M4) فضای مناسب برای یادگیری گروهی (M7) دسترسی به ابزارهای دیجیتال (M1) محیط جذاب و تعاملی (M9) زیرساخت‌های مناسب (M12)
	قابلیت اطمینان	اجرای منظم برنامه درسی (M6) پایبندی به برنامه زمانی (M3) ارائه محتوای قابل‌اعتماد (M11) اطمینان از کیفیت منابع (M2) هماهنگی با اهداف آموزشی (M8)
	پاسخ‌گویی	پاسخ به سؤالات دانش‌آموزان (M10) ارائه راهنمایی‌های به‌موقع (M5) رسیدگی به نیازهای آموزشی (M12) انعطاف در روش‌های تدریس (M4) تعامل مستمر با دانش‌آموزان (M7)
فعالیت‌های نوآورانه		طراحی پروژه‌های رسانه‌ای (M1) استفاده از شبیه‌سازی‌های دیجیتال (M9) تولید محتوای خلاقانه (M3) آموزش مبتنی بر بازی‌های دیجیتال (M12) تحلیل محتوای رسانه‌های اجتماعی (M6) ایجاد پادکست‌های آموزشی (M2) برگزاری کارگاه‌های تولید محتوا (M11) استفاده از واقعیت مجازی در آموزش (M5) پروژه‌های میان‌رشته‌ای (M8) فعالیت‌های گروهی مبتنی بر رسانه (M10)

باتمركز بر جدول فوق، الگوی نهایی پژوهش برای تحقق مدل بومی آموزشی فرهنگمدار با رویکرد سواد رسانه‌ای جامعه‌محور، مؤلفه سازمان‌دهنده «کیفیت خدمات آموزشی»، چارچوبی فراهم می‌کند که یادگیری مؤثر و جذاب را برای دانش‌آموزان ممکن سازد به‌مثابه (همدلی، تضمین، محیط فیزیکی، قابلیت اطمینان و پاسخ‌گویی). و نیز مؤلفه «فعالیت‌های نوآورانه»، با استفاده از پروژه‌های خلاقانه، شبیه‌سازی دیجیتال، واقعیت مجازی و تولید محتوا، یادگیری را پویا و جذاب می‌کند و سواد رسانه‌ای را در دروس مختلف تلفیق می‌نماید بررسی شد.

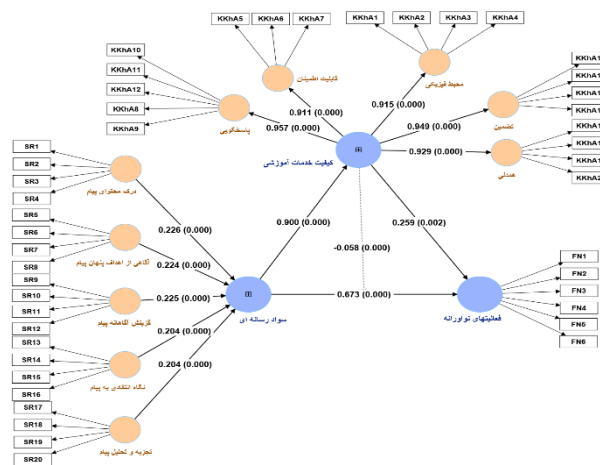

شکل ۱. الگوی نهایی- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

نتایج تحلیل‌ها نشان داد که تمامی بارهای عاملی و ضرایب مسیر در سطح قابل قبول و معنادار قرار دارند. همان‌طور که برپایه (شکل ۲) مشاهده می‌شود، مقادیر t-Value برای مدل اندازه‌گیری ارائه شده و معناداری متغیرها تأیید شده است. همچنین، برپایه (شکل ۳)، ضرایب مسیر مدل ساختاری در سطح معنی‌داری قرار دارند و شاخص‌های Q^2 ، R^2 و f^2 نیز اعتبار داده‌ها و مسیرهای مدل را تأیید می‌کنند. این نتایج نشان می‌دهد که روابط بین متغیرهای پنهان و گویه‌ها به‌طور معنادار برقرار بوده و تحلیل مسیر با اطمینان قابل‌استناد است.

شکل ۲. ضرایب t-Value مدل اندازه‌گیری- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

شکل ۳. ضرایب معناداری مدل ساختاری- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

ضرایب معناداری t بین متغیرهای پنهان نشان‌دهنده صحت روابط مدل هستند. چنانچه مقدار t بالاتر از ۱/۹۶ باشد، رابطه یا فرضیه مربوطه تأیید می‌شود. همان‌طور که برپایه (جدول ۶)، مشاهده می‌شود، در تمامی مسیرهای مدل، مقادیر t بیشتر از ۱/۹۶ و سطوح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ به‌دست‌آمده است؛ بنابراین، تمامی روابط مدل از نظر آماری تأیید می‌شوند. شاخص‌های نیکویی برازش مدل پژوهش برپایه (جدول ۷)، ارائه شده‌اند. مقادیر به‌عمل‌آمده نشان می‌دهند که داده‌های جمع‌آوری‌شده برای اندازه‌گیری متغیرهای پنهان دارای کفایت و برازش لازم هستند و در نتیجه، نتایج برآورد مدل پژوهش قابل اعتماد و استناد می‌باشند.

جدول ۶. نتایج مربوط به معناداری روابط بین متغیرها- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

نتیجه	سطح معنی‌داری	T-Value	انحراف استاندارد (STDEV)	فاصله اطمینان برای ضریب مسیر		ضریب مسیر	مسیر متغیر مستقل -> متغیر وابسته
				حد بالا	حد پایین		
معنی‌دار	۰/۰۰۰	۸/۲۸۲	۰/۰۸۱	۰/۸۱۹	۰/۵۰۰	۰/۶۷۳	سواد رسانه ای -> فعالیت‌های نوآورانه
معنی‌دار	۰/۰۰۰	۴۲/۲۲۳	۰/۰۱۹	۰/۹۳۳	۰/۸۵۹	۰/۹۰۰	سواد رسانه ای -> کیفیت خدمات آموزشی
معنی‌دار	۰/۰۰۲	۳/۱۳۳	۰/۰۸۳	۰/۴۳۱	۰/۱۰۷	۰/۲۵۹	کیفیت خدمات آموزشی -> فعالیت‌های نوآورانه
معنی‌دار	۰/۰۰۰	۴/۳۲۸	۰/۰۱۳	-۰/۰۳۹	-۰/۰۸۴	-۰/۰۵۸	کیفیت خدمات آموزشی X سواد رسانه ای -> فعالیت‌های نوآورانه

جدول ۷. معیارهای نیکویی برازش مدل پژوهش- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

متغیرها	محدوده قابل قبول	مقدار مشاهده‌شده	نتیجه
SRMR	کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۷۱	برازش مناسب
d-ULS	کمتر از ۰/۹۵	۰/۶۰۹	برازش مناسب
d-G1	کمتر از ۰/۹۵	۰/۴۱۹	برازش مناسب
d-G2	کمتر از ۰/۹۵	۰/۴۱۲	برازش مناسب
Chi-square	بیشتر از ۱/۹۶	۳۱/۸۴۱	برازش مناسب
NFI	بیشتر از ۰/۲۵	۰/۸۳۴	برازش مناسب

برای ارزیابی برازش کلی مدل، از شاخص GOF استفاده می‌شود که کیفیت کلی مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری را نشان می‌دهد. هرچه مقدار این شاخص بالاتر باشد، نشان‌دهنده برازش قوی‌تر مدل است و مقادیر نزدیک به صفر بیانگر برازش ضعیف می‌باشند. طوری که نتایج محاسبات آن برپایه (جدول ۸)، ارائه شده و نشان‌دهنده برازش قوی مدل کلی تحقیق است.

جدول ۸. نتایج برازش کلی مدل با معیار GOF- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

مقیاس‌های اشتراکی	ضریب تعیین	متغیرها
۰/۸۵۷	۰/۸۵۳	فعالیت‌های نوآورانه
۰/۸۶۸	—	سواد رسانه‌ای
۰/۸۸۰	۰/۸۱۰	کیفیت خدمات آموزشی
۰/۸۶۸	۰/۸۳۱	میانگین
$GOF = \sqrt{\text{Communalities} \times R^2} = \sqrt{0.868 \times 0.831} = 0.745$		
سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ برای GOF به ترتیب پرازش ضعیف، متوسط و قوی		
مقادیر اشتراکی متغیرهای مرتبه دوم در محاسبات GOF نادیده گرفته می‌شود		

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

پژوهش حاضر باهدف تدوین و اعتبارسنجی مدل بومی فرهنگ‌مدار چارچوب آموزشی درهم‌تنیده باتأکید بر سواد رسانه‌ای جامعه‌محور در دوره دوم متوسطه انجام شد و نتایج نشان‌دادند که سواد رسانه‌ای نقش بسیار قوی در ارتقای کیفیت خدمات آموزشی و فعالیت‌های نوآورانه دارد. تحلیل مسیر و ضرایب معناداری مدل بیانگر تأثیر مثبت و قابل‌توجه سواد رسانه‌ای بر توانمندی دانش‌آموزان در تعامل با محیط دیجیتال و یادگیری میان‌رشته‌ای بود ($\beta = ۰/۹۰۰$ و $\beta = ۰/۶۷۳$). این یافته‌ها تأیید می‌کنند که تمرکز بر توسعه مهارت‌های سواد رسانه‌ای می‌تواند به بهبود عملکرد آموزشی و خلاقیت دانش‌آموزان منجر شود. یکی از دستاوردهای مهم این تحقیق، شنا سایی مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مدل بومی آموزش فرهنگ‌مدار بود که شامل هدف‌گذاری آموزشی، یادگیری یکپارچه، مشارکت اجتماعی، تقویت ارزش‌های فرهنگی و توسعه مهارت‌های دیجیتال می‌شود. این مؤلفه‌ها، دانش‌آموزان را برای مواجهه با پیام‌های رسانه‌ای، مشارکت فعال در جامعه و تقویت هویت فرهنگی آماده می‌سازد. نتایج کیفی پژوهش نشان‌داد که انعطاف‌پذیری آموزشی، تمرکز بر دانش‌آموزمحوری، سازگاری با فرهنگ بومی و ارزیابی پویا، چارچوبی مؤثر برای ارتقای یادگیری معنادار فراهم می‌کنند. تحلیل عوامل مؤثر بر اجرای مدل نشان داد که پشتیبانی سیستمی، آموزش معلمان، زیرساخت‌های فناوری، مشارکت والدین و انگیزه دانش‌آموزان، زمینه‌ساز تحقق موفق چارچوب پیشنهادی هستند. حمایت سازمانی و هماهنگی میان نهادهای آموزشی، به‌همراه آموزش مستمر معلمان و دسترسی به فناوری‌های نوین، امکان اجرای مؤثر برنامه را تقویت می‌کند. مشارکت فعال والدین و انگیزه‌دهی به دانش‌آموزان نیز نقش مکمل در تضمین کارآمدی مدل دارد. راهبردهای بهبود مدل، شامل توسعه برنامه درسی پویا، آموزش معلمان، ارتقای فناوری، تعامل با جامعه و ارزیابی مستمر هستند که تحقق آن‌ها باعث بهبود کیفیت آموزش و فعالیت‌های نوآورانه می‌شود. استفاده از پروژه‌های خلاقانه، شبیه‌سازی دیجیتال و واقعیت مجازی، یادگیری را جذاب و پویا کرده و امکان تلفیق سواد رسانه‌ای با سایر دروس را فراهم می‌کند. شاخص GOF (۰/۷۴۵)، و سایر معیارهای برازش نشان‌دهنده اعتبار و مطابقت مدل با نیازهای آموزشی و فرهنگی ایران است. در مجموع، این پژوهش نشان می‌دهد که مدل بومی فرهنگ‌مدار چارچوب آموزشی درهم‌تنیده باتأکید بر سواد رسانه‌ای جامعه‌محور، ضمن هماهنگی با ارزش‌های فرهنگی و نیازهای بومی، توانمندی دانش‌آموزان را در تحلیل پیام‌های رسانه‌ای، فعالیت‌های خلاقانه و یادگیری میان‌رشته‌ای افزایش می‌دهد. این مدل قابلیت اجرا و تعمیم در نظام آموزشی کشور را داراست و می‌تواند راهکاری مؤثر برای ارتقای کیفیت آموزش و نوآوری در مدارس متوسطه دوم ایران باشد.

منابع

- ابراهیمی، علیرضا. (۱۴۰۲). *توانمندسازی دانش‌آموزان برای زندگی: نقش محوری سواد عاطفی در برنامه‌های درسی*. اولین همایش بین‌المللی افق‌های نوین در آموزش و پرورش در هزاره سوم، بوشهر-ایران، ۱۴-۱۵.
- انصاری، سعید. سراجی، فرهاد. یوسف‌زاده، محمدرضا. (۱۳۹۹). *طراحی و اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی آموزش سواد رسانه‌ای دوره ابتدایی*. فصلنامه علمی پژوهشی-پژوهش‌های آموزش و یادگیری، دوره ۱۷، شماره ۲: (پیاپی ۳۲)، ۷۲-۶۱.

- باغبانیان، سیده زهرا. قادری، مصطفی. علی عسگری، مجید. (۱۳۹۸). **طراحی و اعتباربخشی الگوی بومی برنامه درسی سواد انتقادی در دوره دوم متوسطه**. فصلنامه علمی پژوهشی - مطالعات درسی، دوره ۱۴، شماره ۵۵، ۶۵-۹۰.
- تکبیری، فرزانه. خسروی، محبوبه. موسی پور، نعمت الله. ملکی، حسن. افهمی، رضا. (۱۴۰۲). **طراحی و اعتباریابی الگوی برنامه درسی مبتنی بر هنر پست مدرن باتأکید بر هنر مفهومی در دوره دوم ابتدایی**. فصلنامه علمی پژوهشی - مطالعات درسی، دوره ۱۲، شماره ۱؛ (پیاپی ۳۲)، ۵۹۷-۵۵۵.
- جابری صفا، نسرين. آرمند، محمد. عصاره، علیرضا. (۱۴۰۲). **طراحی و اعتبارسنجی الگوی مطلوب برنامه درسی تربیت اقتصادی براساس رویکرد توسعه پایدار در دوره متوسطه اول**. فصلنامه علمی پژوهشی - تعلیم و تربیت، دوره ۳۹، شماره ۳، ۲۷-۴۶.
- ربیعی، مهدی. حاجی حسین نژاد، غلامرضا. عطاران، محمد. کیامنش، علیرضا. شبیری، سید محمد. (۱۳۹۹). **طراحی و اعتباریابی الگوی مطلوب برنامه درسی درهم تنیده (تلفیقی)، آموزش سواد بوم شناختی در دوره ابتدایی ایران**. فصلنامه علمی پژوهشی - مطالعات درسی، دوره ۱۵، شماره ۵۹، ۵۹-۳۰.
- شریفی نسب، صادق. (۱۳۹۵). **ضرورت و تیوری های بوم سازی برنامه درسی**. دومین کنفرانس بین المللی علوم انسانی با رویکرد بومی - اسلامی و باتأکید بر پژوهش های نوین، بهشهر - ایران، ۱-۱۳.
- فتحی و اجارگاه، کورش. (۱۴۰۰). **هویت های برنامه درسی: تشریحی بر نظریه های استادان برنامه درسی در دوران کلاسیک، نوفهم گرایی و پسانوفهم گرایی (جلد ۱)**. چاپ اول، تهران: انتشارات آبیژ.
- گرمایی، حسنعلی. ملکی، حسن. بهشتی، سعید. افهمی، رضا. (۱۳۹۴). **طراحی و اعتباریابی الگوی بومی برنامه درسی دوره ابتدایی مبتنی بر مؤلفه های زیبایی شناسی و هنر**. فصلنامه علمی پژوهشی - پیش دبستان و دبستان، دوره ۱، شماره ۲، ۳۲-۱.
- مقصودی، مسعود. واحد، زهرا. (۱۳۹۷). **معرفی چارچوبی شناختی برای طراحی و سنجش اثربخشی مداخله های ارتقاء مهارت های سواد رسانه های اجتماعی**. فصلنامه علمی پژوهشی - رسانه، دوره ۲۹، شماره ۱؛ (پیاپی ۱۱۰)، ۵-۲۷.
- نلسون، آنابل. (۱۴۰۲). **طراحی برنامه درسی**. چاپ دهم، تهران، انتشارات سازمان سمت.
- نورانی، زهرا. گودرزی، اکرم. حسینی، سید بشیر. (۱۴۰۳). **طراحی الگوی سواد رسانه ای در نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران**. دوره ۳۲، شماره ۶۴، ۱۸۹-۲۲۳.
- Al zou'bi, Reem Mohammed. (2020). **The Impact Of Media And Information Literacy On Acquiring The Critical Thinking Skill By The Educational Faculty's Students**. Journal Of Thinking Skills And Creativity, 39(4): 1-26.
- Ijatuyi, Enioluwa Jonathan. Lamm, Alexa. Yessoufou, Kowiyu. Suinyuy, Terence. Olayiwola Patrick, Hosea. (2025). **Integration Of Indigenous Knowledge With Scientific Knowledge: A Systematic Review**. Journal Of Environmental Science & Policy, 170(104119), 1-12.
- Issac, Lincy. (2025). **Impact Of Social Media In Education**. International Journal Of Scientific Research In Engineering And Management. 9(2): 1-9.
- Jian, Ethan. Wei Sheng, Ryan. (2023). **The Impact Of Digital Literacy On Children's Academic Performance**. Proceeding Of The International Conference Of Inovation Science Technology Education Children And Health, 3(1): 225-227.
- Lu, Hwangji. Smiles, Robert. (2022). **The Role Of Collaborative Learning In The Online Education**. International Journal Of Economics Business And Management Research, 6(6): 125-137.
- McGowan-Kirsch, Angela M. Quinlivan, Grace V. (2023). **Educating Emerging Citizens: Media Literacy As A Tool For Combating The Spread Of Image-Based Misinformation**. Journal Of Communication Teacher, 38(1): 1-12.
- Potnikova, Mariia. Vovchasta, Nataliia. Zelenin, Vsevolod. Hetmanenko, Liudmyla. (2025). **Integrating Media Literacy Into Contemporary Education: A Fundamental Element Of The Modern Curriculum**. Journal Of Posthumanism, 5(2): 1672-1681.
- Smith, Tyler E. Thompson, Aaron M. Maynard, Brandy R. (2022). **Self-Management Interventions For Reducing Challenging Behaviors Among School-Age Students: A Systematic Review**. Journal Of Campbell Systematic Reviews, 7; (18) 1: 1-44.
- Ye, Hady. Li, Ruyang. (2024). **The Role Of Social Media In Promoting Academic Engagement And Enhancing Management Efficiency**. Academic Journal Of Science And Technology, 10(3): 185-191.